

19 בספטמבר 2022

לכבוד
עמר בר-לב
השר לביטחון פנים

באמצעות דואר: sar@mops.gov.il

שלום רב,

הנדון: החובה המוטלת על משרדך להגן על חופש הביטוי והמחאה בתקופת הבחירות

1. מכתב זה נשלח אליך מטעם מכון זולת לשוויון וזכויות אדם, אשר פועל כדי לחזק את הדמוקרטיה ואת ההגנות על זכויות האדם.
2. בהמשך למכתב שמכון זולת שלח למפכ"ל רנ"צ יעקב שבתאי, ביום 5.9.2022, אנו פונים אליך בבקשה שלאור תקופת הבחירות תדרוש מהמפכ"ל להציג בפניך תוכנית להיערכות המשטרה לקיום בחירות חופשיות, הוגנות ובטוחות, וכי אתה תפקח אישית על יישומה.
3. ביום 14.9.2022 נשלח אלינו מענה מטעם המפכ"ל על ידי עו"ד תמר הכהן, קמ"ד יחידות מבצעיות. במענה נכתב באופן כללי כי משטרת ישראל "אינה מונעת משיקולים פוליטיים... ורואה בחופש הביטוי ובזכות להפגין זכויות יסוד החיוניות למשטרנו הדמוקרטי".
4. ברור שאין די בהצהרות. במענה אין התייחסות להצעות הקונקרטיות שהציע מכון זולת או הבהרה כיצד המשטרה נערכת כדי לאפשר קיום של בחירות חופשיות, הוגנות ובטוחות.
5. בסעיף 2(א) למענה נכתב כי המשטרה מאפשרת את חופש הביטוי "בין אם מדובר בתקופת בחירות ובין אם לאו". היעדר ההבחנה, מעורר דאגה ומעיד על חוסר הבנתה של המשטרה את המעמד העליון של חופש הביטוי הפוליטי במיוחד בתקופת בחירות.
6. זאת ועוד, לאור החזרה במענה על סמכויות המשטרה לשמור על הסדר הציבורי, עולה חשש שלא הופנם במשטרה פסק הדין של בג"ץ שדחה את העתירה שהגישו תושבי השכונות הסמוכות למעונו הרשמי של ראש הממשלה בירושלים להורות למשטרה לאסור על קיום הפגנות המחאה.¹ אמנם בגדרי הסמכויות הכלליות המסורות לה בסעיפים 3-5 לפקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971,² המשטרה רשאית לקבוע הוראות להבטחת הסדר והביטחון הציבורי, אך לא ניתן באמצעותן לעקוף את פסיקת בג"ץ בסוגיית היעדר הצורך ברישיון.
7. בנוסף, אין במענה שקיבלנו שום התייחסות לתופעה החמורה של אלימות המתנגדים כלפי המשתתפים במחאה פוליטית, ולאופן בו המשטרה נערכת למניעה ולאכיפה בעניין.

¹ בג"ץ 5078/20 טלי פדידה ו-60 אח' נ' משטרת ישראל מפקד מחוז ירושלים ניצב דורון ידיד, נבו (19.8.2020).

² פקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971.

8. למרבה הצער, ביום 3.9.2022 מפגינים נגד ראש האופוזיציה בנימין נתניהו, המשתייכים לתנועת "קריים מיניסטר", הוכו ויודו לעברם אבנים על ידי עוברי אורח בגשר ראשונים שבין ראשון לציון ונס ציונה. התוקפים הגיעו ברכב וטרם התקיפה צעקו "בני זונה, לכו מפה שמאלנים רקובים, רק ביבי".³ למרות שמקום האירוע מרושת במצלמות משטרה, ככל הידוע, התוקפים טרם נתפסו והובאו לדין.

9. ביום 17.9.2022, כמה מפגינים נגד חזרתו של ראש האופוזיציה בנימין נתניהו לתפקיד ראש הממשלה הותקפו בשני מוקדים באזור השרון. האחד, התרחש בגשר רמת הדר בהוד השרון, כשרכבי טרקטורנים שעצרו בסמוך להפגנה היכו אנשים בקסדתם. השני, התרחש בצומת העוגן כשנהג יצא מרכבו והחל לקלל, לירוק ולתלוש מידיה של מפגינה בודדת שעמדה עם שלט מחאה עליו נכתב: "לא ביבי, כן שינוי".⁴ שוב, למרות שמקומות האירועים מרושתים במצלמות משטרה, התוקפים טרם נתפסו והובאו לדין.

10. כמו כן, ברשתות החברתיות ישנה הסתה פרועה לאלימות כלפי המתנגדים (אזרחים ופוליטיקאים) לחזרתו של ראש האופוזיציה בנימין נתניהו לתפקיד ראש הממשלה.

11. עקב אוזלת היד של המשטרה, נראה שאנחנו מידרדרים במהירות לתקופת מחאת בלפור, כאשר בכל רחבי הארץ נתקלו המפגינים במתנגדים אלימים שתקפו, היכו, דקרו וריססו אותם בגז מדמיע. בין היתר, מוחה בעוטף עזה נדקר בצווארו, מפגין בירושלים שעטה בנדנה ורודה הוכה בבקבוק זכוכית, מוחה בתל אביב נדרסה ונחבלה ברגלה ובחיפה איימו על חייה של מפגינה.⁵

12. על פני הדברים, לא סתם מותקפים המפגינים בגשרים ובצמתים. במיוחד בבחירות לכנסת ה-25, כאשר נראה שאלה יוכרעו על בסיס אחוז ההצבעה, יש אינטרס לגורמים שונים להשפיע עליו באמצעות אלימות שתרתיע חלקים מהציבור מלהשתתף בבחירות ובפעילות פוליטית לקראתן.

13. המציאות שבה המשטרה לא עושה כל שביכולתה כדי להגן על המשתתפים במחאה נגד ראש האופוזיציה בנימין נתניהו, בעוד הותר כל רסן לגבי המתנגדים להם, עלולה להתפרש כניסיון של משטרת ישראל לפגוע בקיום בחירות חופשיות ולנקוט עמדה פוליטית.

14. במיוחד בתקופה של בחירות, יש צורך בהגנה מקסימלית על חופש הביטוי וחופש המחאה של הציבור בישראל, ששייכים לגרעין הקשה של חופש הביטוי הפוליטי, ללא הפרעה שאינה מוצדקת וכדין למימושם – לא הפרעה ישירה באמצעות דרישות רישוי שלא כדין ובניגוד לפסיקת בג"ץ, ולא הפרעה עקיפה באמצעות מדיניות אי-אכיפה כלפי המתנגדים למשתתפים במחאה.

15. שופטי בג"ץ נתנו דגש מיוחד לחשיבות חופש המחאה הפוליטית. ראה למשל דבריו של השופט עוזי פוגלמן:⁶ "אכן, 'המשטרה אינה ממונה על האידיאולוגיה' (עניין סער, בעמ' 179), ו'התוכן האידיאולוגי, שההפגנה או התהלכה מבקשות לבטא, אינו כשלעצמו עניין לשלטונות' (בג"ץ 153/83 לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393, 411 (1984)). אף לדעתי, השקפות המפגינים, דעותיהם, רצונותיהם ומאוייהם הסובייקטיביים – בין שאלה מבקשים להביא לשינוי בזירה הפוליטית בכנסת או בממשלה ובין שלא – אינם עניין

³ רן שמעוני, [מפגינים נגד נתניהו הותקפו בראשון לציון](#), שניים מהם נפצעו באורח קל, הארץ (3.9.2022).

⁴ רן שמעוני, [מפגינים נגד נתניהו הותקפו בשני מוקדים באזור השרון](#), הארץ (17.9.2022).

⁵ לירן לוי ואחרים, [עשרות תקיפות ורק שבעה אישומים: ארבעה חודשי אלימות כלפי מפגינים נגד נתניהו](#), וואלה (27.10.2020).

⁶ ראו פסקה 20 לפסק דינו של השופט עוזי פוגלמן בבג"ץ 6536/17: [התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משטרת ישראל](#), נבו (8.10.2017).

למשטרה. במדינה דמוקרטית היקף ההגבלה על זכויות היסוד – ובענייננו הזכות להפגין וחופש הביטוי – אינם נגזרת של נושא ההפגנה.⁷

16. חובת המשטרה לנקוט את האמצעים הסבירים כדי למנוע איומים והפרעות לתהלוכה או להפגנה, ראה פסק דינו של הנשיא (בדימוס) אהרן ברק: "נקודת המוצא העקרונית היא, כי מוכרת זכותו של היחיד להשתתף בהפגנה או בתהלוכה. המאיים על הפעלתה של זכות זו, והמפריע בכוח להגשמתה, פועל שלא כדין. הזכות הקונסטיטוציונית היא להפגין והחובה הקונסטיטוציונית היא להימנע מלהפריע באיומים ובכוח להפגנה... על-כן חייבת המשטרה לנקוט את כל האמצעים הסבירים העומדים לרשותה, כדי למנוע את האיומים וכדי להגן על המשתתפים בהפגנה מפניהם... פעולתה הראשונית של המשטרה צריכה להיות מכוונת לא נגד המשתתפים בתהלוכה או בהפגנה, אלא נגד המאיימים במעשי אלימות נגדם".

17. בתור השר הממונה על המשטרה, הינך האחראי לכך שהמשטרה תיערך כראוי כדי לאפשר בחירות חופשיות, הוגנות ובטוחות, ושהמשטרה תימנע מלנקוט עמדה פוליטית.

18. לכן, מכון זולת מציע שלאור תקופת הבחירות תדרוש ממפקד המשטרה להציג בפניך תוכנית שתכלול את הנקודות הבאות, וכי אתה תפקח אישית על יישומה:

- א. הגנה מקסימלית על חופש הביטוי וחופש המחאה במהלך תקופת הבחירות.
- ב. הימנעות מהתערבות או מהפרעה למחאה הקשורה לבחירות, וקביעה שכל הטלת הגבלות ופיזור של מחאה הקשורה לבחירות, יבוצעו רק בהתאם לדין ולפסיקת בג"ץ ורק לאחר קבלת אישור ממפקד מחוז או מקצין בכיר אחר שימונה מטעמו.
- ג. הימנעות מלהציב דרישות לרישוי ותיאום של מחאה הקשורה לבחירות, אשר חורגות מהדין ומפסיקת בג"ץ.
- ד. הגנה על המשתתפים במחאה הקשורה לבחירות מפני אלימות המתנגדים, ובכלל זה דיווח שוטף לשר לביטחון פנים על אירועי האלימות ועל התקדמות אכיפת הדין כלפי העבריינים.
- ה. הקמת צוותים ייעודיים במחוזות שיתמקדו בטיפול בהסתה לאלימות (כולל ברשתות החברתיות), בהתארגנויות אלימות ובאכיפה נגד פשיעה, שנועדו לפגוע בקיום בחירות חופשיות ובטוחות. הטיפול צריך לכלול הן מניעה של אלימות והן אכיפה.

אודה לתשובתך,

בברכה,

עינת עובדיה

מנכ"לית זולת – לשוויון וזכויות אדם

⁷ פסקה 12 לפסק דינו של השופט אהרון ברק בבג"ץ 153/83: אלן לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, נבו (13.5.1984).